

Л. Б. Верещак
магістрант ННІ педагогіки
(Магістратура 8.18010020 "Управління
навчальним закладом "Житомирського державного
університету імені Івана Франка, м. Житомир)
(вчитель-логопед ДНЗ комбінованого
типу (ясла-садок) № 4 «Берегиня»
м. Бердичів Житомирської обл.)
e-mail: lvereschak@ukr.net

Значення управлінських та професійних умінь у здійсненні навчально-виховного процесу працівниками ДНЗ

У статті аналізується сутність управлінських та професійних умінь педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів. Розкрито значення управлінських та професійних умінь під час здійснення навчально-виховного процесу. Обґрунтовано вплив рівня професійно-педагогічної компетентності педагога на становлення дошкільника як всебічно розвиненої особистості.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що на сучасному етапі модернізації та реформування освіти в Україні гостро постало питання підготовки висококваліфікованих кадрів усіх рівнів освітніх закладів. Розглядаючи дошкільну освіту як початкову ланку навчально-виховного процесу, прослідковується необхідність підвищення рівня професійно-педагогічної компетентності працівників дошкільних навчальних закладів (далі ДНЗ). Якість набутих дитиною знань, вмінь і навичок у ДНЗ високою мірою залежить від професійних умінь та особистісних якостей педагогічних працівників. Сучасна освіта вимагає від педагога формування і розвитку управлінських якостей, адже здійснення навчально-виховної діяльності потребує чіткого аналізу, планування, організації і контролю. Професійне та особистісне зростання педагога є передумовою розвитку педагогічної науки і практики в цілому.

Наразі накопичено чимало теоретичного та практичного досвіду, що дає змогу досліджувати проблему з різних аспектів.

Аналіз досліджень і публікацій із зазначеної проблеми. Теоретико-методичні основи управління навчальними закладами висвітлені у працях В. М. Бегея, Є. Г. Березняка, В. І. Бондаря, О. С. Боднар, Л. І. Даниленко, Г. А. Дмитренка, Г. В. Єльнікової, І. А. Зязюна, Л. М. Калініної, Л. М. Карамушки, В. І. Маслової, Н. М. Островерхової, В. С. Пікельної, М. М. Поташника, В. І. Пуцова, Т. М. Сорочан, Є. П. Тонконової, Є. М. Хрикова, Т. І. Шамової тощо. Проте питання управлінських та професійних умінь у здійсненні навчально-виховного процесу працівниками ДНЗ висвітлено не в повній мірі, що і зумовило вибір теми статті «Значення управлінських та професійних умінь у здійсненні навчально-виховного процесу працівниками ДНЗ».

Мета статті: здійснити аналіз сутності управлінських і професійних умінь педагогів у процесі педагогічної діяльності.

Завдання статті: обґрунтувати та розкрити значення управлінських і професійних умінь педагогічних працівників ДНЗ у процесі здійснення навчально-виховної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Успішне вирішення завдань навчання і виховання підростаючого покоління безпосередньо пов'язане з удосконаленням підготовки педагогічних працівників, їх професіоналізму, культури, ерудиції.

Особливість професії педагогічного працівника дошкільного навчального закладу полягає у суспільності: навчанні і вихованні дошкільнят, співпраці з батьками, взаємозв'язку з педагогічним колективом, роботі з громадськістю. Вимоги до сучасного педагога – це імперативна система професійних якостей, які визначають успішність педагогічної діяльності. Проблемі формування професійних умінь і якостей педагога присвячено чимало теоретичних і практичних досліджень провідних учених і практиків: К. А. Абульханової, Б. В. Авво, В. Д. Базилевич, А. В. Барабанщикова, О. В. Бондаревської, Т. Г. Браже, О. Б. Гармаш, В. М. Гриньової, Л. Н. Дудіної, С. Б. Єлканова, І. А. Зязюна, І. О. Колеснікової, Н. В. Кузьміної, Н. С. Маркової, О. М. Пехоти, М. І. Поночовного, Т. І. Саламатової, В. А. Семиченко. Сучасні науковці, такі як Б. А. Гаєвський, В. М. Іванов, М. І. Кабушкін, С. В. Корольок, В. В. Крижко, О. І. Мармаза, В. І. Новоселов, Л. Е. Орбан-Лембрик, Ю. І. Палеха, В. І. Патрушев, Г. М. Тимошко, О. М. Ярковой та інші, звернули увагу на актуальність формування управлінських умінь і якостей у педагогів.

Усі функції, які виконує педагог у процесі професійної діяльності, можна розглядати у кількох проекціях і на різних рівнях: термінальні, або функції-цілі (навчальна, виховна, розвивальна, соціалізуюча та ін.); інструментальні, або функції-засоби (інформативна, діагностична, стимулююча, прогностична, психотерапевтична, рекреаційна та ін.), операційні, або функції-прийоми (управлінська, коригувальна, методична та ін.) [5].

Для реалізації даних функцій у процесі здійснення освітньо-виховного процесу, педагог має володіти як професійними, так і управлінськими вміннями як складовими професійно-педагогічної компетентності.

Я. А. Коменський, А. С. Макаренко Й. Г. Песталоцці, В. О. Сухомлинський, К. Д. Ушинський вважають, що професійно-педагогічна компетентність передбачає глибокі професійні знання, навички та вміння, професіоналізм у галузі педагогіки та психології, досконале володіння методиками здійснення навчально-виховного впливу в процесі планування, організації та контролю педагогічною діяльністю в цілому [4]. Аналізуючи психолого-педагогічні джерела, можна окреслити сутність професійних умінь педагогічних працівників ДНЗ:

- конструктивні уміння, пов'язані зі створенням, відбором та організацією навчального матеріалу відповідно до навчальних програм і планів;
- організаторські уміння, пов'язані з організацією власної діяльності та діяльності дошкільнят, організації тісної співпраці з батьками, адміністрацією та громадськими організаціями і установами;
- гносеологічні, або дослідницькі уміння дозволяють правильно враховувати індивідуальні особливості особистості дошкільника, здійснювати диференційний підхід до дітей, батьків у процесі педагогічної діяльності; передбачають аналіз передового педагогічного досвіду і його творче використання у власній практиці;
- комунікативні уміння (вербальні і невербальні) забезпечують встановлення педагогічно вмотивованих і результативних контактів з дітьми, батьками, колегами, адміністрацією; допомагають регулювати міжособистісні стосунки в групі, в педагогічному колективі;
- уміння педагогічного спілкування – володіння мистецтвом слова;
- уміння встановити продуктивний стиль спілкування – педагогічний такт;
- прикладні вміння - уміння творчого характеру: малювання, танці, гра на музичних інструментах, вишивка, ліпка, моделювання, плетіння та ін.; володіння технічними засобами навчання, комп'ютерною технікою;
- дидактичні уміння, які допомагають пояснювати дітям зміст навчального матеріалу з урахуванням їхнього віку; керувати самостійною когнітивною діяльністю дошкільнят, сприяти розвитку їхнього інтелектуального потенціалу; навчати вихованців оволодівати методами самостійної пізнавальної діяльності;
- сугестивні уміння, які проявляються в безпосередньому емоційно-вольовому впливові на вихованців з метою створення у них певного стану, спонукання до конкретних дій;
- перцептивні уміння, до яких належить здатність проникати у внутрішній світ дітей, адекватно сприймати і розуміти психічний стан вихованців; і спостережливість, що дає змогу розуміти реальний стан дошкільника в конкретній ситуації;
- уміння в галузі педагогічної техніки - уміння керувати собою: мімікою, жестами, внутрішнім самопочуттям;
- уміння в галузі психотехніки: знання основних закономірностей психічного розвитку дітей різних вікових груп і врахування їх у навчально-виховному процесі; володіння методами й методиками вивчення особливостей психічного розвитку дошкільнят: темпераменту, уваги, відчуттів, сприймання, пам'яті, мислення, уяви, характеру, здібностей та ін.;
- вміння стежити за своїм зовнішнім виглядом;
- уміння володіти і керувати своїм тілом, психофізіологічним самопочуттям [3;5;6].

Сучасна педагогічна наука вважає, що для здійснення управлінських функцій педагог має володіти відповідними вміннями і навичками.

Ми підтримуємо думку Л. В. Васильченко, яка окреслила комплекс управлінських умінь:

- виробничі (чітке визначення мети, поставленої перед колективом і його членами; створення умов, за яких члени колективу мають можливість висловлювати свою думку, здійснення практичного впливу на управлінський процес тощо);
- соціально-психологічні: реалізуються в умінні організовувати реальні радощі у житті колективу, у підвищенні мотивації трудової діяльності соціальними та іншими заходами, умінні підбирати кадри тощо.

Управлінські вміння і навички доцільно систематизувати за рівнями аналізу управлінського процесу.

У відповідності з головними елементами управління (аналіз, планування, організація і контроль) можна окреслити наступні вміння і навички:

- діагностико-прогностичні (проективні);
- організаційно-регулятивні;
- контрольно-коригуючі [1].

В основу виділення таких груп умінь і навичок покладено дослідження Величко О. Г., Іващенко В. П., Рожкова О. Д., Ясева О. Г. [2]. Із забезпеченням управлінського процесу необхідними є психолого-управлінські вміння і навички. Реалізація яких має місце:

- у самостійному прийнятті доцільних управлінських рішень, враховуючи психологічні особливості управлінської ситуації;
- розумінні дітей, батьків, колег, умінні спілкуватися з ними, обираючи відповідний стиль спілкування;
- в умінні попереджати і вирішувати конфліктні ситуації; у створенні сприятливого психологічного клімату у групі, педагогічному колективі;
- в орієнтуванні освітньо-виховного процесу на формування і розвиток творчого потенціалу дошкільнят тощо.

Здійснення управлінської діяльності педагогами в умовах ДНЗ реалізується у вдосконаленні змісту, методів і прийомів навчання, виховання та розвитку дітей, навчальних програм і освітнього процесу.

Аналіз наукових джерел дозволив нам розкрити значення професійних та управлінських умінь працівників ДНЗ в процесі здійснення навчально-виховної діяльності.

Так як специфіка навчально-виховного процесу полягає в опосередкованому впливі на дитину, регулюванні умов її розвитку, то здійснення педагогічної діяльності вимагає від працівників ДНЗ високого рівня професійно-педагогічної компетентності. Керуючись саме такими принципами, можна зростити гармонійну, всебічно розвинену, творчу, з високим інтелектуальним потенціалом і активною життєвою позицією особистість.

Дана проблема є актуальною і потребує подальшого вивчення та практичної реалізації в системі дошкільної освіти.

Список використаних джерел та літератури

1. Васильченко Л. В. Управлінська культура і компетентність керівника / Л. В. Васильченко. - Х.: Вид. група «Основа», 2007.— 176 с.
2. Величко О. Сучасний менеджмент якості науково-педагогічних працівників навчального закладу/О. Величко, В. Іващенко, О. Ясев, О. Рожков // Вища шк. – 2006.-№5-6. С. 34-39.
3. Волкова Ч. П. Педагогика : пособие для студентов высших учеб. заведений. - М. : Академия, 2001 - 576 с.
4. Вступ до педагогічної професії : навч. посіб. / Г. М. Мешко. - К. : Академвидав, 2010. - 200 с.
5. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Ортинський - К. : Центр учбової літератури, 2009.- 472 с
6. Технологія і техніка шкільного уроку : навч. посіб. / А. І. Кузьмінський, С. В. Омеляненко. — К.: Знання, 2010. — 335 с.

Л. Верещак

Значение управленческих и профессиональных умений в осуществлении учебно-воспитательного процесса работниками ДОУ

В статье анализируется сущность управленческих и профессиональных умений педагогов дошкольного образовательного учреждения. Раскрыто значение управленческих и профессиональных умений при осуществлении учебно-воспитательного процесса. Обосновано влияние уровня профессионально-педагогической компетентности педагога на становление дошкольника как всесторонне развитой личности.

L. Vereshchak

The value of managerial and professional skills in the educational process of preschool staff

The article analyzes the essence of administrative and teaching staff of professional abilities of preschool educational establishment. The importance of managerial and professional skills during the educational process. Grounded impact of professional and pedagogical competence of the teacher in a preschool child becoming a fully developed personality.